

Στρατηγική
& Εταιρικός
Μετασχηματισμός

Διεύθυνση
Ρυθμιστικών Θεμάτων

ΑΔΜΗΕ/ΔΣΣΑΣ	
Πρωτόκολλο:	824
Ημερομηνία:	08/03/23
ΚΜ&ΑΣ	ΚΠΣΧΣ
✓ ΤΜΑ	ΚΣΣΧΣ
✓ ΤΜΔ	
✓ ΤΣΔΠΑ	
✓ ΤΣΣΑ	
✓ ΤΕΣ	
✓ ΤΔΑΣ	ΚΠΣΕΣ
✓ ΤΜΕΜ	
✓ ΤΔΜΑΔ	

Προς :
ΑΔΜΗΕ Α.Ε.
μέσω
dpa.24.33@admie.gr

Αθήνα, 7 Μαρτίου 2023

Αρ. ΔΡΥΘ/ Ε.Κ. 44035/223

Περίληψη: Δημόσια Διαβούλευση της ΑΔΜΗΕ Α.Ε. επί του Προκαταρκτικού Σχεδίου του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2024 - 2033

Σχετικά: α. Η από 06.02.2023 Ανακοίνωση της ΑΔΜΗΕ Α.Ε.

Αξιότιμοι κύριοι,

Αναφερόμενοι στην ως άνω διαβούλευση, επί του Προκαταρκτικού Σχεδίου του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2024 - 2033 και στο πλαίσιο συνδρομής μας στο έργο του Διαχειριστή, σας παραθέτουμε τις απόψεις μας.

Μελέτη Επάρκειας Ισχύος

Αρχικά θα θέλαμε να επισημάνουμε εκ νέου την εξ αντικειμένου αναγκαιότητα το υπό δημόσια διαβούλευση ΔΠΑ να συνοδεύεται από τη σχετική Μελέτη Επάρκειας του Διαχειριστή, σκοπός της οποίας είναι εξέταση της επάρκειας ισχύος και η επισήμανση ενδεχόμενου μελλοντικού κινδύνου σχετικά με την ικανότητα του Συστήματος κάτω από συγκεκριμένες υποθέσεις και παραδοχές όσον αφορά την εξέλιξη της ζήτησης και του μίγματος παραγωγής.

Στην ιστοσελίδα του Διαχειριστή είναι διαθέσιμη η Μελέτη Επάρκειας Ισχύος για την περίοδο 2020-2030, έκδοσης Δεκεμβρίου 2019, ενώ τον Ιούλιο 2021 ο ΑΔΜΗΕ έθεσε σε δημόσια διαβούλευση τις υποθέσεις και τα δεδομένα που προτίθεται να λάβει υπόψη κατά την εκπόνηση της Μελέτης Επάρκειας Ισχύος 2022-2031.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ για τον ευρωπαϊκό και εθνικό κλιματικό νόμο, την επικείμενη αναθεώρηση του ΕΣΕΚ (η οποία θα κατατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι 30.06.2023 βάσει του άρθρου 14 του Κανονισμού ΕΕ 2018/1999), το σχέδιο REPowerEU, βάσει της τρέχουσας ενεργειακής συγκυρίας που έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία των αγορών αλλά και των ευρωπαϊκών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών και στόχων, αναφερόμενων στο χρονικό ορίζοντα του υπό διαβούλευση ΔΠΑ, θεωρούμε επιτακτικότερη την αναγκαιότητα εκπόνησης και δημοσίευσης της Μελέτης Επάρκειας του Διαχειριστή για την

αναφερόμενη περίοδο, σε συμφωνία με τον Κανονισμό ΕΕ 2019/943 (άρθρο 24)¹, καθώς και λοιπών διερευνήσεων και μελετών που εκπονήθηκαν στον πλαίσιο σχεδιασμού των έργων ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ, αναφερόμενων στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ (ενότητα 2.7, για την ανάδειξη του προβλήματος των υψηλών τάσεων-αντιστάθμισης του Συστήματος Μεταφοράς).

Ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας

Στο πλαίσιο των νέων ευρωπαϊκών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών και στόχων, θεωρούμε ότι στην πρόβλεψη της ζήτησης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η αυξανόμενη επέκταση της χρήσης του ηλεκτρισμού στις μεταφορές και τα κτίρια και η αύξηση της ζήτησης λόγω της δραστηριότητας μεταφοράς και παραγωγής υδρογόνου.

Ειδικότερα, ως προς το σενάριο αυξημένης ζήτησης της ενότητας 3.1 του Κύριου Τεύχους, θεωρούμε ότι θα ήταν σκόπιμο να γνωστοποιούνται οι παραδοχές και τα δεδομένα πάνω στα οποία βασίστηκε η εκτίμηση του Διαχειριστή, καθώς και η ανάλυση της εξεταζόμενης ζήτησης (ενδεικτικά, βασική ζήτηση, ηλεκτροκίνηση (EVs), παραγωγή υδρογόνου).

Επιπρόσθετα, προτείνουμε να επανεξεταστούν τα σενάρια πρόβλεψης της συνολικής καθαρής ζήτησης, δεδομένης της αποδυνάμωσης της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως παρατηρείται στην πλειονότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαετία, που η βιομηχανική τους δραστηριότητα είναι περιορισμένη και το ΑΕΠ της χώρας διαμορφώνεται και βασίζεται στον τριτογενή τομέα (παροχή υπηρεσιών) και ειδικότερα στον τομέα του τουρισμού.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Σε συνάφεια με τα ανωτέρω, θεωρούμε ότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι νέοι στόχοι για την ανάπτυξη των ΑΠΕ (φωτοβολταϊκά, υπεράκτια και αιολικά πάρκα), με ενσωμάτωση νέων σχετικών προβλέψεων και διαμόρφωση σεναρίων ευθυγραμμισμένων με τις τρέχουσες εξελίξεις και αλλαγές στην αγορά. Ειδικότερα, όσον αφορά την ενσωμάτωση των υπεράκτιων αιολικών πάρκων (ΥΑΠ) της ενότητας 2.5 του Κύριου Τεύχους, η συνέργεια με την Επιτροπή Σύνδεσης και Ανάπτυξης Έργων Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων δεν επιτρέπει προς το παρόν να διαμορφωθεί σαφή εικόνα ως προς τον προγραμματισμό των απαιτούμενων πρωτοβουλιών και έργων ανάπτυξης των δικτύων ΥΑΠ και κατ' επέκταση της εκτιμώμενης διαθέσιμης ισχύος Έργων ΥΑΠ.

Στο προηγούμενο ΔΠΑ 2023-2032 ο Διαχειριστής είχε συμπεριλάβει σχετική ενότητα και χάρτη που απεικόνιζε τα διαθέσιμα περιθώρια ισχύος για τη σύνδεση νέων Σταθμών ΑΠΕ ανά περιοχή, τα οποία απουσιάζουν από το υπό διαβούλευση ΔΠΑ 2024-2033. Θεωρούμε σκόπιμο να ενσωματωθούν εκ νέου στο ΔΠΑ, και επιπλέον προτείνεται να ενσωματωθεί και χάρτης στον οποίο θα απεικονίζονται τα διαθέσιμα περιθώρια ισχύος μετά την ολοκλήρωση των

¹ 2. Οι αξιολογήσεις επάρκειας πόρων σε εθνικό επίπεδο και, κατά περίπτωση, η αξιολόγηση επάρκειας πόρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η γνώμη του ACER σύμφωνα με την παράγραφο 3, δημοσιοποιούνται.

σχεδιαζόμενων έργων του Διαχειριστή, αποσκοπώντας στην απεικόνιση της τρέχουσας κατάστασης αλλά και της αναβάθμισης του Συστήματος.

Επάρκεια ισχύος διασυνδεδεμένων νησιών

Σε συνάφεια με τα ανωτέρω, στην περίπτωση όπου απαιτηθεί επιπρόσθετη ισχύς για παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, η επιλογή της τεχνολογίας (συμπεριλαμβάνοντας και την αποθήκευση) θεωρούμε ότι πρέπει να προκύπτει βάσει μελέτης κόστους ωφέλειας.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προβλεφθεί η υλοποίηση μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας από συμμετέχοντες στην αγορά και σε περίπτωση απουσίας επενδυτικού ενδιαφέροντος να διερευνάται η ανάθεση αντίστοιχων έργων στον Διαχειριστή.

Λαμβάνοντας υπόψη την τεχνική δυνατότητα χρήσης βιορευστών στις τοπικές μονάδες (κατά την έννοια της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), βάσει της οποίας δύναται να αποτελέσουν κατανεμόμενες μονάδες ΑΠΕ μετά από αλλαγή του καυσίμου τους (ενδεικτικό παράδειγμα η Γαλλία, με τη χρήση βιορευστών στις θερμικές μονάδες στα νησιωτικά της συγκροτήματα), προτείνουμε να επανεξεταστεί η αναγκαιότητα του όρου «μη ανανεώσιμες» και η αντικατάσταση του όρου «παραμονή» στην αναφορά της ενότητας 2.6 του Κύριου Τεύχους και να επαναδιατυπωθεί ενδεικτικά:

«Ακόμα και μετά την πλήρη διασύνδεση του ηλεκτρικού συστήματος ενός νησιού, υπό την έννοια της πλήρους κάλυψης του φορτίου του, απαιτείται για λόγους ασφάλειας εφοδιασμού η ύπαρξη τοπικά μονάδων παραγωγής για την παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών σε συνθήκες μείζονος βλάβης στο δίκτυο διασύνδεσης...».

Κατά αντιστοιχία, υπογραμμίζουμε την ύπαρξη εναλλακτικών τεχνολογιών για την προσφορά ισοδύναμων υπηρεσιών με ανταγωνιστικούς όρους και στα Παραρτήματα IV και V του Τεύχους Παραρτημάτων του ΔΠΑ, όπου ορίζονται ανάγκες διατήρησης συμβατικού παραγωγικού δυναμικού επί της Κρήτης και των Κυκλάδων.

Ενσωμάτωση συστημάτων αποθήκευσης και πιλοτικών έργων αποθήκευσης

Για την αναφορά σε ένταξη συγκεκριμένων τεχνολογιών αποθήκευσης (αντλητικών υδροηλεκτρικών σταθμών και συσσωρευτών) στον σχεδιασμό της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής Ανάπτυξης του Συστήματος της ενότητας 2.8 του Κύριου Τεύχους προτείνουμε να διευκρινιστεί ότι αποτελεί ενδεικτική και όχι περιοριστική αναφορά, κατ' αντιστοιχία των αναφορών στις ενότητες 2.6 και 4.1, ώστε να υπηρετείται η οφειλόμενη ουδετερότητα σε ό,τι αφορά την προώθηση των τεχνολογιών αποθήκευσης, όπως προβλέπεται από το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από τον σχετικό Ν. 4951/2022 για τις ΑΠΕ και την αποθήκευση.

Στην Ομάδα Έργων 22.1 «Έργα αντιστάθμισης, αποθήκευσης και αναβάθμισης ευστάθειας και ελέγχου Συστήματος μεταφοράς» της ενότητας 6.2.8 του Κύριου Τεύχους για τα έργα σε επαναπρογραμματισμό, συμπεριλαμβάνονται, σύμφωνα

με το Τεύχος Έργων, τα υποέργα BESS.Σ.1 και BESS.Σ.2. Τα εν λόγω υποέργα προγραμματίζονται από το Διαχειριστή να εγκατασταθούν στον Υ/Σ Θήβας (1 σύστημα 20 MW / 1h) και στον Υ/Σ Νάξου (1 σύστημα 7+10 MW / 4h).

Τα ως άνω σχεδιαζόμενα έργα επαναλαμβάνονται αυτούσια από το σχέδιο ΔΠΑ 2023-2032 του ΕΣΜΗΕ, με αναφορά επιπλέον ότι τελούν σε αναμονή ένταξης τους από τη ΡΑΕ σε καθεστώς πιλοτικών έργων αποθήκευσης, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2025. Επειδή από το ΔΠΑ 2023-2032 απουσιάζει η περιγραφή των δύο αυτών υποέργων, θεωρούμε ότι παραμένει σε ισχύ η περιγραφή τους, οι σκοποί που επιτελούν και ο τρόπος λειτουργίας τους ως είχε στο εγκεκριμένο ΔΠΑ 2022-2031 (κεφάλαιο 1.5.4 του Κύριου Τεύχους).

Αναφορικά με την επίκληση πιλοτικής εφαρμογής και χορήγηση εξαιρέσης από τη ΡΑΕ για τα έργα αυτά, θα θέλαμε να αναφέρουμε:

1. Η ΡΑΕ με την Απόφασή της 287/2022, έχει ρητά επισημάνει ότι υπάρχει μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον για την υλοποίηση τέτοιου τύπου αποθηκευτικών σταθμών και με βάση αυτό το δεδομένο θα αξιολογήσει τα εν λόγω προτεινόμενα από τον ΑΔΜΗΕ υποέργα.
2. Με την προσθήκη του άρθρου 109Α στον Ν. 4001/2011, βάσει του Άρθρου 64 του Ν. 4951/2022 προς εναρμόνιση με τα οριζόμενα στο Άρθρο 54 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, ορίζεται ότι ο ΑΔΜΗΕ δεν δύναται να έχει στην ιδιοκτησία του, να αναπτύσσει, να διαχειρίζεται ή να λειτουργεί εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, παρά μόνον εφόσον:
  - είτε ληφθεί σχετική απόφαση από τη ΡΑΕ, και μόνο εφόσον αυτές αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου,
  - είτε σωρευτικά: (α) τρίτα μέρη, κατόπιν ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, δεν έχουν αποκτήσει σχετικό δικαίωμα ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης με εύλογο κόστος και εγκαίρως, (β) η ΡΑΕ κρίνει ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις ή επικουρικές υπηρεσίες, μη σχετικές με τη συχνότητα, είναι απαραίτητες, προκειμένου ο ΑΔΜΗΕ να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει, και ότι οι εγκαταστάσεις αυτές δεν χρησιμοποιούνται για την αγορά ή πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στις αγορές, και (γ) η ΡΑΕ αξιολογήσει την αναγκαιότητα αυτής της εξαιρέσης, εξετάσει εκ των προτέρων την εφαρμοσιμότητα της ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, συμπεριλαμβανομένων των όρων και προϋποθέσεων αυτής και παράσχει την έγκρισή της.

Για την πρώτη περίπτωση πιθανής χορήγησης εξαιρέσης από τη ΡΑΕ, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι τα υπόψη υποέργα θα αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία του δικτύου. Κατά τον ορισμό των εν λόγω στοιχείων της παραγράφου 51 του Άρθρου 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, αυτά θα «χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνον για τον σκοπό της διασφάλισης της ασφαλούς και αξιόπιστης λειτουργίας του συστήματος μεταφοράς ή διανομής και όχι για εξισορρόπηση ή διαχείριση συμφόρησης». Εξάλλου, σύμφωνα και με την αιτιολογική σκέψη (63) της ως άνω Οδηγίας, «τα

πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου μπορούν να περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, όπως πυκνωτές ή σφονδύλους, οι οποίες παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες για την ασφάλεια και την αξιοπιστία του δικτύου, και συμβάλουν ώστε να καθίσταται δυνατός ο συγχρονισμός διαφορετικών μερών του συστήματος».

Ωστόσο, η περιγραφή των προτεινόμενων από τον ΑΔΜΗΕ υποέργων δεν τεκμαίρει το σχετικό χαρακτηρισμό. Ειδικότερα:

- Για το προτεινόμενο έργο εγκατάστασης συσσωρευτών στη Θήβα, βασικός σκοπός που εξυπηρετείται είναι η διαχείριση συμφόρησης και η περαιτέρω διείσδυση ΑΠΕ (κεφάλαιο 1.5.4.1), υπηρεσίες οι οποίες, σύμφωνα και με την ανωτέρω επεξήγηση, ρητά εξαιρούνται από τον ορισμό των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων.
- Για το προτεινόμενο έργο συσσωρευτών στη Νάξο, πρωταρχικός και μόνος σκοπός που διατυπώνεται είναι η υποκατάσταση των θερμικών μονάδων για την παροχή ψυχρής εφεδρείας (κεφάλαιο 1.5.4.2), υπηρεσία που δεν εμπεριέχεται στην έννοια της αποκλειστικής χρήσης των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων δικτύου για την ασφαλή και αξιόπιστη λειτουργία του συστήματος μεταφοράς.

Ως εκ τούτου, εύλογα προκύπτει ότι τα δύο αυτά προγραμματισμένα από τον Διαχειριστή υποέργα δεν δύναται να εμπίπτουν στα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, και δεν τεκμαίρεται η ως άνω χορήγηση εξαιρέσης κυριότητας από τον Διαχειριστή.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη περίπτωση πιθανής χορήγησης εξαιρέσης, θα πρέπει, μεταξύ άλλων σωρευτικών προϋποθέσεων, να έχει προηγηθεί ανοιχτή ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών, από την οποία να προκύπτει ότι τρίτα μέρη δεν έχουν αποκτήσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας, ανάπτυξης, διαχείρισης ή λειτουργίας εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας με εύλογο κόστος και εγκαίρως. Δεδομένου ότι τέτοια ανταγωνιστική διαδικασία ουδέποτε έλαβε χώρα, και υφίσταται μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον της αγοράς, δεν τεκμαίρεται χορήγηση σχετικής εξαιρέσης για τα υποέργα BESS.Σ.1 και BESS.Σ.2 τα οποία κατά τα άνωθεν δεν αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου.

3. Ο χαρακτηρισμός από το Διαχειριστή των ως άνω υποέργων ως πιλοτικών, δεν περιλαμβάνεται ρυθμιστικά στα κριτήρια βάσει των οποίων δύναται να εξεταστεί εξαιρέση περί κυριότητάς τους από τον ΑΔΜΗΕ. Ως εκ τούτου, η επίκληση σε ανάλογα πιλοτικά έργα Διαχειριστών άλλων χωρών στην προτελευταία παράγραφο με τίτλο «Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς» του κεφαλαίου 2.6 του Κύριου Τεύχους, θεωρούμε ότι δεν εξυπηρετεί σκοπό εξαιρέσης και επομένως προτείνουμε να απαλειφθεί.

Από την ανωτέρω ανάλυση τεκμαίρεται ότι τα οφέλη των αποθηκευτικών σταθμών αφορούν και στα μη ενσωματωμένα στοιχεία, και επομένως προτείνουμε η πέμπτη παράγραφος του κεφαλαίου 2.6 του Κύριου Τεύχους να

αναδιατυπωθεί ως ακολούθως, απαλείφοντας την αναφορά στα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου:

«Η εγκατάσταση αποθηκευτικών σταθμών μπορεί να έχει πολλαπλά και ταυτόχρονα οφέλη τόσο όσον αφορά την ανάπτυξη, τον έλεγχο και την ευελιξία του ΕΣΜΗΕ όσο και για τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας...»

Άλλωστε οι θέσεις του ENTSO-E, στις οποίες γίνεται αναφορά στην ίδια παράγραφο, διατυπώθηκαν πριν την ανάπτυξη του ρυθμιστικού πλαισίου περί κυριότητας σταθμών αποθήκευσης από τους Διαχειριστές (Οδηγία (ΕΕ) 2019/944). Η δε θέση που διατυπώνεται στην Παράγραφο "Storage enabling efficient grid development" της σχετικής δημοσίευσης του ENTSO-E (κατά την υποσημείωση 26 του Κύριου Τεύχους) αναφέρεται ρητά στη διαχείριση συμφόρησης στις γραμμές μεταφοράς μέσω εγκατάστασης ζευγών σταθμών αποθήκευσης με αντίθετη λειτουργία. Αυτή η θέση, που έχει πλήρως ενστερνιστεί ο ΑΔΜΗΕ στην προτελευταία παράγραφο του ίδιου κεφαλαίου («Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς»), ρητά και κατά τα αναπτυσσόμενα στην προηγούμενη μας παρατήρηση, δεν δύναται να αναφέρεται σε πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, τα οποία εξ ορισμού δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για διαχείριση συμφόρησης.

Με βάση τα ανωτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη και την ανωτέρω παρατήρησή μας περί αναφοράς σε πιλοτικά έργα άλλων Διαχειριστών, **προτείνεται η διαγραφή του σχετικού εδαφίου στην παράγραφο «Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς» της ενότητας 2.6: «Πιλοτικά έργα στην κατεύθυνση αυτή... χωρίς συνολική μεταβολή ροής ενέργειας στο σύστημα».**

Αναβάθμιση Ευστάθειας και Ελέγχου Συστήματος Μεταφοράς

Θα θέλαμε να επαναλάβουμε τη διαφωνία μας ως προς την άποψη του Διαχειριστή περί μη τοπικού χαρακτήρα ζητημάτων υψηλών τάσεων, καθώς η μέχρι σήμερα λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης έχει αποδείξει ότι το πρόβλημα υψηλών τάσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Απόδειξη αποτελεί ότι πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν απαιτήθηκε για την στήριξη της τάσης στις περιοχές αυτές η ένταξη μονάδων που δεν ήταν προγραμματισμένες να λειτουργούν, βάσει της οικονομικής επίλυσης των αγορών ενέργειας, και ο Διαχειριστής τις ένταξε με περιορισμό στο σύστημα κατά την κατάρτιση προγράμματος κατανομής στην αγορά εξισορρόπησης (Διαδικασία Ενοποιημένου Προγραμματισμού).

Επιπρόσθετα, τοπικά ζητήματα τάσης έχουν ανακύψει και σε ΜΔΝ (ενδεικτικά, Ρόδος) και σε μερικώς διασυνδεδεμένα νησιά (ενδεικτικά, Κρήτη).

Στο πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος, και επιπρόσθετα στην εύλογη πρόβλεψη του Διαχειριστή για εγκατάσταση στατών συστημάτων αντιστάθμισης άεργου ισχύος, θεωρούμε απαραίτητη, όπως και στο παρελθόν έχουμε προτείνει στον Διαχειριστή, τη διερεύνηση και εγκατάσταση σύγχρονων πυκνωτών.

Οι σύγχρονοι πυκνωτές επίσης, μπορούν να συνδυαστούν με Flywheel για την παροχή αδράνειας στο σύστημα.

Η ενσωμάτωση σύγχρονων πυκνωτών αποτελεί διεθνώς αποδεκτή και διαδεδομένη τεχνολογία και χαίρει ευρείας εφαρμογής για την αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων, όπως έχουν ανακύψει βάσει των νέων χαρακτηριστικών λειτουργίας των Δικτύων, με τους Διαχειριστές να απευθύνονται στην αγορά για την εξασφάλιση και παροχή των σχετικών υπηρεσιών, με μετατροπή υφιστάμενων υποδομών, λόγω και του χαμηλότερου κόστους επένδυσης αλλά και του βραχύτερου χρόνου υλοποίησης και ένταξης τους στο σύστημα, συγκριτικά με την εγκατάσταση νέων υποδομών από τους Διαχειριστές.

Στο πλαίσιο αυτό, θα θέλαμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

- Ενώ αναγνωρίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της αντιστάθμισης του Συστήματος Μεταφοράς για την αντιμετώπιση της εμφάνισης υψηλών τάσεων, της έλλειψης αδράνειας και του μειωμένου ρεύματος βραχυκύκλωσης του Συστήματος και σχεδιάζεται η εγκατάσταση διατάξεων δυναμικού ελέγχου ενεργού και άεργου ισχύος, στην ενότητα 3 του Κύριου Τεύχους για τον Σχεδιασμό Ανάπτυξης Συστήματος δεν γίνεται αναφορά σε τεχνικές λύσεις, όπως οι Σύγχρονοι Πυκνωτές, οι οποίοι είναι οι μόνοι που παρέχουν δυναμική ρύθμιση, δυνατότητα την οποία δεν διαθέτουν τα πηνία και οι πυκνωτές.
- Αναφορικά με την ανάγκη ενίσχυσης της αδράνειας του Συστήματος, στην ενότητα 3 δεν γίνεται αναφορά σε κάποιο αντίστοιχο σχεδιαζόμενο έργο, παρότι η εγκατάσταση Σύγχρονων Πυκνωτών σε συνδυασμό με Flywheel αποτελεί τεχνική λύση και μάλιστα με μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα.
- Η ανάγκη ρύθμισης ενεργού ισχύος μπορεί να καλυφθεί σε ικανοποιητικό βαθμό με τη χρήση των εγκατεστημένων ή μελλοντικών Ηλεκτρολεβήτων καθώς και Αντλιών Θερμότητας τροφοδοτούμενων από το δίκτυο ΥΤ του Συστήματος.

Ειδικότερα για τις Συσκευές Αντιστάθμισης Άεργου Ισχύος της ενότητας 3.2.3, θα θέλαμε να επισημάνουμε:

- Γίνεται αναφορά μόνο σε Στατούς Πυκνωτές και Πηνία, τα οποία δεν προσφέρουν δυναμική ρύθμιση ενώ το υψηλότερο κόστος τους το επιβαρύνονται οι παραγωγοί.
- Όσον αφορά το δίκτυο 400KV περιγράφεται μόνο η ανάγκη ρύθμισης των υπερτάσεων στα σημεία διασύνδεσης των υπόγειων και υποβρύχιων καλωδίων και δεν αναφέρεται η ανάγκη ρύθμισης της ίδιας ανάγκης στο ηπειρωτικό σύστημα.
- Στο Γράφημα 3.10 «Συνολική ισχύς αυτεπαγωγών για αντιστάθμιση άεργου ισχύος» παρουσιάζεται η προγραμματισμένη αύξηση της εγκατεστημένης άεργου ισχύος, μέσω αυτεπαγωγών στους Αυτομετασχηματιστές (ΑΜΣ) των Κέντρων Υπερψηλής Τάσης (ΚΥΤ), από το 2022 έως το 2033, χωρίς να γίνεται σχετική αναφορά στο Τεύχος Παραρτημάτων στις μελλοντικές εντάξεις και στις αντίστοιχες αποσύρσεις μονάδων του Συστήματος.

Βάσει των παραπάνω, και έχοντας ήδη εκκινήσει από τη ΡΑΕ η χορήγηση αδειών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (σύγχρονης συμπύκνωσης) με την μετατροπή υφιστάμενων γεννητριών σε σύγχρονους πυκνωτές, προτείνουμε ο Διαχειριστής και η Ρυθμιστική Αρχή να προχωρήσουν, σε συνεργασία και συνέργεια με τους Συμμετέχοντες και στο πλαίσιο αξιοποίησης υφιστάμενων υποδομών και με κριτήρια οικονομικότητας, στις απαραίτητες ενέργειες για τη

βέλτιστη και ταχύτερη υλοποίηση της παροχής πρόσθετων επικουρικών υπηρεσιών αντιστάθμισης έργου ισχύος και ρύθμισης τάσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 40 της Οδηγίας (ΕΕ) 944/2019, καθώς και την ένταξη της υπηρεσίας αυτής στην υφιστάμενη αγορά σε βάθος χρόνου.

Τέλος, προτείνεται η εκπόνηση των Μελετών Κόστους-Οφέλους (ΜΚΟ) της ενότητας 7 του Κύριου Τεύχους και για ανταγωνιστικές τεχνικές λύσεις, ενδεικτικά, μεταξύ σύγχρονων πυκνωτών, πηνίων – πυκνωτών και STATCOM για την υπηρεσία ρύθμισης έργου ισχύος, λαμβάνοντας υπόψη και τις ποιοτικές παραμέτρους ή τυχόν επιπλέον δυνατότητες της κάθε λύσης (π.χ. την παροχή αδράνειας των σύγχρονων πυκνωτών).

Παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών σε πλήρως διασυνδεδεμένα νησιά

Η αναγκαιότητα διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών στα πρόσφατα διασυνδεδεμένα νησιά αναγνωρίζεται στο εγκεκριμένο ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2022-2031, βάσει της Απόφασης ΡΑΕ 287/2022 (ΦΕΚ Β' 4789/12.09.2022), και επίσης προτείνεται ακόμη και έπειτα από την κατασκευή όλων των φάσεων (Α-Δ Φάσεις) του έργου της διασύνδεσης των νησιών στις Κυκλάδες, στο πλαίσιο διασύνδεσης νησιών των Δωδεκανήσων και νησιών του Βορείου Αιγαίου, καθώς και για την Κρήτη, τόσο για την περίοδο μεταξύ της Α' φάσης (διασύνδεση Κρήτης - Πελοποννήσου) και μέχρι την ολοκλήρωση της Β' φάσης (διασύνδεση Αττικής - Κρήτης), όσο και στην περίοδο μετά την ολοκλήρωση και της Β' φάσης της διασύνδεσης.

Ειδικά για την Κρήτη, αναφέρεται ότι απαιτείται εφεδρεία συμβατικής ισχύος από 200 έως 400 MW για την κάλυψη εκτάκτων καταστάσεων, χωρίς όμως να γίνεται σαφής αναφορά σε συγκεκριμένες μονάδες που είναι εγκατεστημένες στους τρεις ΑΗΣ της Κρήτης. Για τον λόγο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τον σύντομο εκτιμώμενο χρόνο ολοκλήρωσης, εντός του έτους 2024, του έργου της Β' Φάσης της διασύνδεσης Κρήτης (Κρήτη-Αττική), παρακαλούμε να γίνει πληρέστερη πρόταση από τον Διαχειριστή αναφορικά με το ποιες μονάδες θα συμβάλουν στη διατήρηση εφεδρείας και επιπρόσθετα, να αποσαφηνιστεί στο σχετικό Παράρτημα IV του ΔΠΑ η αναφορά ρυθμιστικής απόφασης βάσει της οποίας θα καθοριστεί το επιθυμητό επίπεδο ασφαλείας, και κάλυψης φορτίου σε περιπτώσεις μερικής απώλειας των διασυνδέσεων, μετά την ολοκλήρωση της Β' Φάσης διασύνδεσης της Κρήτης.

Σημειώνεται ότι από την ολοκλήρωση της Α' Φάσης της διασύνδεσης νησιών των Κυκλάδων έχουν ήδη τεθεί οι μονάδες των ΑΣΠ σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών και έχουν κληθεί να λειτουργήσουν έως σήμερα χωρίς να έχουν αποζημιωθεί για την παρεχόμενη αυτή υπηρεσία που εξασφάλισε τον ενεργειακό εφοδιασμό των νησιών αυτών. Με τον Νόμο 4951/2022 θεσπίστηκε το καθεστώς παροχής της Εφεδρείας Δυναμικού Έκτακτων Αναγκών στα νησιά που διασυνδέονται με το ΕΣΜΗΕ και δεν αποτελούν πλέον ΜΔΝ. Παρ' όλα αυτά, εκκρεμεί και αποτελεί ζήτημα κρίσιμης σημασίας η ολοκλήρωση του ρυθμιστικού πλαισίου, κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 120 του Ν. 4951/2022, βάσει του οποίου θα οριοθετηθούν κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, οι αρμοδιότητες, οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις παροχής εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, θα προβλεφθεί η κάλυψη του πλήρους κόστους των θερμικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θα ολοκληρωθεί η

διαμόρφωση και η σύναψη σχετικών συμβάσεων με τον Διαχειριστή για τα νησιά που διασυνδέονται ή που έχουν ήδη διασυνδεθεί. Στο σημείο αυτό, θα θέλαμε να αναφέρουμε, ειδικά για τον ΑΣΠ Άνδρου, προβλέπεται η διατήρησή του σε καθεστώς εφεδρείας έως το 2024.

Επιπρόσθετα, απαιτούνται νομοθετικές ρυθμίσεις για το ειδικό καθεστώς λειτουργίας των μονάδων αυτών όσον αφορά τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις για την έκδοση των αδειών λειτουργίας και των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ). Ακόμα, αναφέρεται ότι στους ΑΣΠ/ΤΣΠ που προτείνεται η παύση λειτουργίας τους, θα πρέπει να διατηρηθεί ή και να αναπτυχθεί από τον Θερμικό Παραγωγό κατάλληλη υποδομή (εξοπλισμός ΜΤ, απαιτούμενες δεξαμενές κ.ά.) και να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα σύνδεσης φορητών μονάδων παραγωγής για την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων σε αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στο <<Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών στα ΜΔΝ>> (ΣΑΕΚ). Αναφορικά με την προτεινόμενη πρόβλεψη θεωρούμε ότι θα πρέπει να διευκρινιστεί το καθεστώς αδειοδότησης, λειτουργίας αλλά και αποζημίωσης του παραγωγού για την παροχή της προτεινόμενης υπηρεσίας.

Σχετικά με την ανάγκη διατήρησης συμβατικού παραγωγικού δυναμικού επί των Κυκλάδων μετά την ολοκλήρωση της Δ' φάσης Διασύνδεσης, θεωρούμε ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθεί ένα σαφές χρονοδιάγραμμα σχετικά με τους σταθμούς που αναφέρεται η σταδιακή αποξήλωσή τους, με βάση και τις διασυνδέσεις ΜΤ.

Επιπρόσθετα, στα προγραμματισμένα έργα διασύνδεσης των Δωδεκανήσων και των νήσων του Βορειοανατολικού Αιγαίου με το ΕΣΜΗΕ (έργα 20.3 και 20.4 αντίστοιχα), δεν διερευνάται η αναγκαιότητα ή μη για διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών, στο πλαίσιο του συνολικού σχεδιασμού της κάθε διασύνδεσης. Τα εν λόγω έργα δεν συμπεριλαμβάνονται στο Τεύχος Παραρτημάτων του υπό διαβούλευση ΔΠΑ.

Στην ενότητα 7.3.1 του Κύριου Τεύχους, αναφορικά με τα αποτελέσματα των μελετών μελέτες κόστους οφέλους στο πλαίσιο κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης για τα σημαντικά έργα, και ειδικότερα για τα έργα Διασύνδεσης Νοτίων και Δυτικών Κυκλάδων (Δ' Φάση), θεωρούμε ότι χρήζει αιτιολόγησης η ενσωμάτωση στο ΔΠΑ σεναρίων μηδενικής ανάπτυξης ΑΠΕ στις Κυκλάδες (σενάρια 1, 3 και 4), δεδομένου ενός εκ των βασικών στόχων της διασύνδεσης που είναι η αύξηση του δυναμικού ΑΠΕ στις Κυκλάδες.

Τέλος, στα προγραμματισμένα έργα διασύνδεσης των Δωδεκανήσων και των νήσων του Βορειοανατολικού Αιγαίου με το ΕΣΜΗΕ (έργα 20.3 και 20.4 αντίστοιχα), δεν διερευνάται η αναγκαιότητα ή μη για διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών, στο πλαίσιο του συνολικού σχεδιασμού της κάθε διασύνδεσης. Επίσης, τα εν λόγω έργα δεν συμπεριλαμβάνονται στο Τεύχος Παραρτημάτων του υπό διαβούλευση ΔΠΑ.

Ανασκόπηση προόδου έργων επέκτασης Συστήματος 400 kV στην Πελοπόννησο

Εκφράζουμε την ικανοποίησή μας για την πρόοδο του 99% των έργων επέκτασης του συστήματος των 400 kV στην Πελοπόννησο, σύμφωνα με τον Πίνακα 6.10 του Κυρίου Τεύχους, και λαμβάνοντας υπόψη τη μακροχρόνια και επιβλαβή για το σύστημα καθυστέρηση υλοποίησής τους, θεωρούμε αναγκαίες

τις ενέργειες επίσπευσης για ολοκλήρωση των έργων ακόμα και νωρίτερα από το β' εξάμηνο του 2023, όπως εκτιμάται, προκειμένου: α) την άρση των καθημερινών περιορισμών παραγωγής στις Μονάδες Παραγωγής που βρίσκονται εγκατεστημένες στο σύστημα της Πελοποννήσου και προκαλούν σημαντικές αντίρροπες ενεργοποιήσεις για ανακατανομή στην αγορά εξισορρόπησης, το κόστος των οποίων επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 3 της Αγοράς Εξισορρόπησης, και συνεπακόλουθα την άρση του ρυθμιστικού περιορισμού υποβολής αποκλειστικά θετικών τιμών καθοδικής ενέργειας εξισορρόπησης, β) την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην Πελοπόννησο, γ) τη μείωση των απωλειών του Συστήματος, τις οποίες επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 2 της Αγοράς Εξισορρόπησης.

Εργα Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς σε Καθυστέρηση στο ΔΠΑ 2024-2033

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα του έργου 14.20 «Αναδιατάξεις Γ.Μ. λόγω επέκτασης των ορυχείων Πτολεμαϊδας» υπάρχει σημαντική χρονική μετατόπιση της εκτιμώμενης ολοκλήρωσης του υποέργου με κωδικό ΓΜ150.Ο.3, από το Β' Εξάμηνο του 2023 (όπως οριζόταν βάσει του εγκεκριμένου ΔΠΑ 2022-2031) για το Β' Εξάμηνο του 2026. Θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι ο προτεινόμενος επαναπρογραμματισμός είναι πιθανό να οδηγήσει στη μη πλήρη απορρόφηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας των υπό ανάπτυξη έργων ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή (ενδεικτικά, έργα ΑΠΕ στις Ζώνες Απολιγνιτοποίησης Πτολεμαϊδας και Αμυνταίου) και για τον λόγο αυτό θεωρούμε σημαντική τη συνδρομή του Διαχειριστή για την όσο το δυνατόν επίσπευση των διαδικασιών που καθυστερούν το έργο.

Έργο 14.62 «Αναδιατάξεις Γ.Μ. λόγω μετεγκατάστασης οικισμών (επέκταση των ορυχείων Πτολεμαϊδας)»

Αναφορικά με το προγραμματισμένο και εγκεκριμένο έργο 14.62 «Αναδιατάξεις Γ.Μ. λόγω μετεγκατάστασης οικισμών (επέκταση των ορυχείων Πτολεμαϊδας)» με εκτιμώμενη ολοκλήρωση το Β' εξάμηνο 2028, επισημαίνουμε ότι χρήζει διόρθωσης η εσφαλμένη περιγραφή αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την υπ' αριθμ. Ο-100801/27.01.2023 επιστολή της Ρυθμιστικής Αρχής προς την ΑΔΜΗΕ Α.Ε, ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε. και ΔΕΗ Α.Ε.

Με τη μεταβίβαση των εκτάσεων του υφιστάμενου Οικισμού Ποντοκώμης στην εταιρεία ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε., βάσει του Ν. 4956/2022 (ΦΕΚ Α' 140/19.07.2022), οι εν λόγω εκτάσεις δεν χρησιμοποιούνται πλέον για την ανάπτυξη των Ορυχείων της ΔΕΗ Α.Ε. αλλά από τη ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε. για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων επ' ωφελεία της περιοχής στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης. Βάσει των ανωτέρω, η ΡΑΕ θα εγκρίνει το έργο 14.62 ως Έργο Ενίσχυσης του Συστήματος προς ταχεία υλοποίηση και ως εκ τούτου το κόστος υλοποίησης του έργου και των υποέργων αυτού θα αναληφθεί από τον ΑΔΜΗΕ και θα ανακτηθεί από τις Χρεώσεις Χρήσης Συστήματος (ΧΧΣ).

Εργα επέκτασης του Συστήματος για τη σύνδεση Χρηστών

Στην ενότητα 1.2 «Νομοθετικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο» του Κύριου τεύχους αναφέρεται ότι το κόστος των έργων επέκτασης του Συστήματος για τη σύνδεση παραγωγών και καταναλωτών επιβαρύνουν τον Χρήστη.

Θεωρούμε ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να ενσωματωθούν στην ενότητα οι προβλέψεις των διατάξεων του άρθρου 98 « Επιμερισμός κόστους σύνδεσης έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας και του Ελληνικού Δικτύου Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας μεταξύ του διαχειριστή του και των παραγωγών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης» του Ν. 4951/2022 (ΦΕΚ Α' 129/04.07.2022), ως ισχύει, στις παραγράφους 1, 6 και 7 του οποίου ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι το κόστος κατασκευής των έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του ΕΣΜΗΕ για τη διασφάλιση της δυνατότητας μελλοντικής διείσδυσης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς παραγωγής ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που παραμένουν στην κυριότητα του ΑΔΜΗΕ επιβαρύνει αρχικώς τον ΑΔΜΗΕ, εντάσσεται στη ρυθμιζόμενη περιουσιακή του βάση και ανακτάται πλήρως μέσω των Χρεώσεων Χρήσης Συστήματος (ΧΧΣ), ενώ οι Παραγωγοί ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που εκμεταλλεύονται τα ως άνω έργα επέκτασης του ΕΣΜΗΕ επιβαρύνονται με ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) του κόστους κατασκευής των έργων αυτών.

Ανάπτυξη Διεθνών Διασυνδέσεων

Λαμβάνοντας υπόψη τον ευρωπαϊκό στόχο για τον βαθμό διασυνδεσιμότητας ηλεκτρικής ενέργειας κάθε Κράτους Μέλους, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1999 σχετικά με τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, ο οποίος είχε τεθεί 10% για το έτος 2020 και σε επίπεδο τουλάχιστον 15% για το έτος 2030, παρατηρούμε στον Πίνακα 5.5 «Επίπεδο και δείκτες διασυνδεσιμότητας Ελληνικού Ηλεκτρικού Συστήματος» ότι για τη διασύνδεση Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία (GR-MK) παρουσιάζεται καθαρή μεταφορική ικανότητα (NTC) ιδιαίτερα αυξημένη και η οποία δεν ανταποκρίνεται στην ισχύ που έχει διατεθεί μέχρι σήμερα στην αγορά και δεν είναι ποτέ μεγαλύτερη από 450MW. Λαμβάνοντας υπόψη, επιπρόσθετα, την εγκατάσταση νέων μονάδων, το επίπεδο διασυνδεσιμότητας εκτιμάται μικρότερο από 10%.

Βάσει των ανωτέρω, θα θέλαμε να τονίσουμε τη σημασία, κατά πρώτον, της διασφάλισης από τον Διαχειριστή της φυσικής διαθεσιμότητας των υφιστάμενων διασυνδέσεων, και εν συνέχεια της μεγιστοποίησης της δυναμικότητάς τους, η οποία θα πρέπει να είναι διαθέσιμη στους συμμετέχοντες σε όλα τα στάδια των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας.

Θεωρούμε ότι ο ΑΔΜΗΕ έχει να επιτελέσει το σημαντικό έργο της ενίσχυσης των διεθνών διασυνδέσεων, δραστηριότητα για την οποία έχει αποκλειστική ευθύνη ως φυσικό μονοπώλιο, καθώς μόνο με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η αποτελεσματική και ανταγωνιστική λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Σε συνάφεια με τα ανωτέρω, θεωρούμε ότι θα πρέπει να επιταχυνθούν οι ενέργειες για την υλοποίηση και την ολοκλήρωση της δεύτερης διασύνδεσης Ελλάδας-Βουλγαρίας (έργο 17.8), το έργο της οποίας αποτελεί σημαντικό έργο πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ενταγμένο στο Δεκαετές Πρόγραμμα

Ανάπτυξης (TYNDP) του ENTSO-E και έχει ολοκληρωθεί κατά 6,9% μέχρι τον Νοέμβριο 2022.

Υπό το ίδιο πρίσμα, θεωρούμε ότι πρέπει να εντατικοποιηθούν οι ενέργειες για το έργο της νέας δεύτερης διασύνδεσης Ελλάδας-Ιταλίας (έργο 24.4), δεδομένου ότι η σύγκλιση των τιμών μεταξύ των χωρών αυτών προϋποθέτει την ενίσχυση της μεταξύ τους ηλεκτρικής διασύνδεσης, αφού έχει διαπιστωθεί από την λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μετά τη σύζευξη με τις αγορές της Βουλγαρίας και της Ιταλίας, οι περιορισμοί στη δυναμικότητα των διασυνδέσεων δεν επιτρέπουν ουσιαστική σύγκλιση τιμών με τις γειτονικές ζώνες προσφορών.

Ειδικά για την περίπτωση της Ιταλίας, είναι άκρως σημαντική η διασφάλιση της δυναμικότητας της διασύνδεσης καθώς και ο προγραμματισμός επαύξησής της, δεδομένου ότι αποτελεί την πιο σημαντική διασύνδεση της Ελλάδας λόγω της μεγάλης ρευστότητας της ιταλικής αγοράς.

Ειδικότερα, όσον αφορά το νέο έργο διασύνδεσης Ελλάδας-Τουρκίας (έργο 23.12), θεωρούμε ότι θα πρέπει να εξεταστεί και να εξασφαλιστεί η άρση όποιων περιορισμών πιθανόν ανακύψουν για λόγους δυναμικής ευστάθειας στη σύνδεση του Τουρκικού ηλεκτρικού Συστήματος με το Ευρωπαϊκό, σε συμφωνία και με την παρατήρηση στον πίνακα 3.3 «Συνολική Ικανότητα Μεταφοράς (Net Transfer Capacity, NTC) ανά σύνορο» για την εν λόγω διασύνδεση. Θεωρούμε ότι αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου να αξιολογηθεί ορθά η σκοπιμότητα του έργου της νέας διασύνδεσης και ο βαθμός επίτευξης των στόχων αυτής, όπως περιγράφονται στην ενότητα 5.4.2 (ενίσχυση σύνδεσης του Ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς με το σύστημα της Τουρκίας, βελτίωση ευστάθειας μεταξύ των διασυνδεδεμένων συστημάτων της Βαλκανικής χερσονήσου με αυτό της Τουρκίας, διείσδυση περισσότερων ΑΠΕ στο ελληνικό σύστημα, ενίσχυση σύγκλισης των αγορών με τις γειτονικές χώρες, συνδρομή για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη).

Έργα εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης υποδομών υποστήριξης και συστημάτων εποπτείας και αγοράς

Αναφορικά με την ένταξη της ελληνικής αγοράς εξισορρόπησης στις πανευρωπαϊκές πλατφόρμες για προϊόντα εφεδρειών ΧΕΑΣ (MARI) και αΕΑΣ (PICASSO), στην αγορά ενέργειας εξισορρόπησης πραγματικού χρόνου, θεωρούμε απαραίτητο να συμπεριληφθούν επιπρόσθετες πληροφορίες για τις απαιτούμενες και προγραμματισμένες ενέργειες καθώς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αυτών από τον Διαχειριστή, πέραν της ενημέρωσης παρέκκλισης έως 24.07.2024, δυνάμει της Απόφασης ΡΑΕ 363/2022 (ΦΕΚ Β' 2212/06.05.2022), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 62 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/2195.

Επίσης, κρίνεται αναγκαίο να ολοκληρωθούν έγκαιρα οι σημαντικές και εκτεταμένες τροποποιήσεις τόσο στα συστήματα και τις υποδομές, όσο και στους κανόνες και τους όρους συμμετοχής στην αγορά, ώστε να δοθεί ικανοποιητικό χρονικό διάστημα πριν την έναρξη συμμετοχής στις ευρωπαϊκές πλατφόρμες για την προσ απαιτούμενη ενημέρωση, προετοιμασία και εξοικείωση των συμμετεχόντων στην ελληνική αγορά ενέργειας καθώς και την αντίστοιχα κατάλληλη αναπροσαρμογή των δικών τους συστημάτων.

Βάσει των ανωτέρω και σύμφωνα με τον χρονικό ορίζοντα υλοποίησης του σχετικού έργου αναβάθμισης των βασικών πληροφοριακών συστημάτων EMS-BMMS (υποέργο ΣΕΕ.Σ.20 του έργου 23.10), τα οποία υποστηρίζουν τη λειτουργία του ΕΣΜΗΕ και της Αγοράς με εκτιμώμενη ολοκλήρωση του β' εξάμηνο του 2025, διαφαίνεται η ανάγκη επίσπευσης και επαναπρογραμματισμού του έργου.

Επίσης, θεωρούμε ότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ θα πρέπει να συμπεριληφθούν τα απαιτούμενα έργα μεταρρυθμίσεων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι και δεσμευτικά βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου και του σχεδίου μεταρρύθμισης της ελληνικής αγοράς, καθώς και οι αλλαγές, οι δεσμευτικές ενέργειες και ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης αυτών. Τα έργα αυτά πρόκειται να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για όλους τους καταναλωτές, ενώ θα επηρεάσουν και τη συνολική λειτουργία των μονάδων παραγωγής, όπως ενδεικτικά, η αναγκαιότητα και η υλοποίηση διακριτής αγοράς εφεδρειών πριν την Αγορά Επόμενης Ημέρας.

Τέλος, βάσει της ευρωπαϊκής πολιτικής προς μία net zero οικονομία, απαιτούνται από τον Διαχειριστή σημαντικές επενδύσεις και προγραμματισμός έργων σε επεκτάσεις του συστήματος μεταφοράς και σε ενίσχυση ενός συστήματος προσαρμοσμένου στις νέες προκλήσεις (energy balance / flexibility / adequacy), προσαρμογή της μεθοδολογίας και των διεργασιών σχεδιασμού των επενδύσεων με γνώμονα την αποτελεσματική και έγκαιρη ενεργειακή μετάβαση. Ενδεικτικά, έχοντας μια πιο μακροχρόνια προσέγγιση², αξιοποιώντας κατάλληλα και εξειδικευμένα εργαλεία και μεθοδολογίες ποσοτικοποίησης κινδύνων και ωφελειών.

Περαιτέρω, προκειμένου να επιτευχθούν σε μέγιστο βαθμό η ένταξη της αυξημένης παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η πλήρης αξιοποίηση της αποθήκευσης ενέργειας στο σύστημα, η συμμετοχή της απόκρισης ζήτησης, οι στόχοι της ηλεκτροκίνησης, απαιτούνται η ανάπτυξη κατάλληλων διαδικασιών επιχειρησιακής λειτουργίας, για την ενσωμάτωση κάθε νέας ενεργειακής δραστηριότητας και υπηρεσίας και παράλληλα ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων για άμεση ροή της απαιτούμενης πληροφορίας με αυτοματοποιημένο τρόπο. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η Έκθεση Απόδοσης Λειτουργίας του ΕΣΜΗΕ μέσω δεικτών απόδοσης, KPIs, που ορίστηκε πρόσφατα με την Απόφαση ΡΑΕ 821/2022 (ΦΕΚ Β' 119/17.01.2023) για θωράκιση της εύρυθμης λειτουργίας του ΕΣΜΗΕ και της ανάπτυξης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και συνεργασία.

Με εκτίμηση,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΚΟΤΖΟΥ
Mar 7 2023 8:51 PM

Ευαγγελία Γκότηζου

Διευθύντρια Ρυθμιστικών Θεμάτων

² https://www.elia.be/en/news/press-releases/2021/11/20211119_elia-group-publishes-roadmap-to-net-zero

